

Pest-Buda porcellánokon és üvegeken

A fővárosi Történelmi Múzeum kiállítása (Rózsa Miklós-szalonn) a Pest-Budán 1785 és 1885 közt készült kerámiák, porcellánok és üvegek gyűjteményén eredeti módon érzékelteti a reformkor és a biedermeier-világ ízlését, hazai és idegen iparművészeti törekvéseit és a művelődéstörténeti emlékek társadalmi, lelki és anyagi indítékait. A rendezés eredetisége — a katalógus tanulmányoknak beillő, kitűnő előszavával együtt, dr. Supka Magdolna műve — abban nyilatkozik, hogy az egykori metszeteket is bemutatja, amelyek nyomán a fejlődés időrendjében kiállított üvegek és porcellánok nagyrészt pest-budai városképi ábrázolattal készültek. A nagyobb metszetek a falakon függnek a vitrinek mellett, a kicsinyeket a tárgyak mellé állították az üveges szekrényekben. Így megfigyelhető az „áttétel” készsége, gyakoroltságának és művészi erejének foka.

Kuny Domokos első budai kerámia-gyárának egyéni törekvéseit húsz tárgyon láthatjuk, majolika-tárgyai, szalmasárga-mázú kőedényei közt. Saját leleményének művei a dísztányér, nagy, plasztikusan kidolgozott vörös rákkal a közepén, továbbá a márványt utánzó „márványfayance”-tál, kancsó és tányér. A két testvér-város egyesítése előtt készült porcellánok és üvegek közül a legrégibb e kiállításon a budai cipész-céh számára készült talpas-pohár (1810). A kedvezőtlen viszonyokkal küszködő helyi mesterek korukat jellemző jelzet nélküli munkái jobbra eimaradnak — főként ábrázolatlait kivételében — az idegen gyártmányok mögött, de a Piesche József pesti üvegvésznek betűvel és nevével jelzett művészi poharai kivételek. A magyar munkák a reformkor emlékeit idézik fel, így a porcellán talpas-pohár, amelyet a „hongyüllési ifjúság ajánl Kossuth Lajosnak. Poharakon jelentkeznek a városképi részletek is, de a hazai ipart gyarmati helyzetünkben — kivált a kiegyezés után — elnyomta a bécsi porcellán és a cseh üveg, amelyet korábban is jobban kedvelték a főurak és a gazdagok.

E kedvezőbb körülmények közt fejlődött iparművészet pest-budai városképi ábrázolatokkal ékítette gyártmányait, hogy Magyarországon jobban vásárolják csészéiket, poharaikat, egyéb tárgyaikat, de kereskedői nagy buzgalomukban néha téves is lehet a német, majd magyar feliratok között, a városkép történeti emlékéi ábrázolataiban így legnagyobb részben a finomművi porcellánokon és szépmetészi és festett üvegeken gyönyörködhetünk. A kiállítás e leggazdagabb sorozatain érvényesül igazában a kultúrhistoria érzékeltetése. Az utókor merengésével szemlélhetjük remek „Alt-Wien”-porcellánokon, csillogó metsett és élénk színekkel festett poharakon, vázán, díszálon Pest-Buda látképét a hajóhidakkal, a Lánchíddal, az Aldunasort, a várbeli Szentháromság-teret, a német színházat és a pesti magyar színházat, Császár-fürdőt, a városligeti tavat és más részleteket. Érdekesek a „kőedény”-tányérok nagy, fekete ábrázolatai (a Rakpiac, „A” városi táncsterem épületje, a Színház-tér, a Magyar Színház).

A kézi használatra és lakás-díszítésre szánt munkák rendeltetésük, illetve törékenységük miatt ritka példányai soha vissza nem térő időnek tanító és hangulatot felidéző emlékei. Nemcsak stílusukban, hanem városképeikben is megőrzik e korok életének, mindennapjainak legegőjét, történeti lehelletét és lenyomatát.

Tamás Ernő

Lap:
Megjelent: 1948 DEC. 14

Kiállítás

1948 DEC. 14

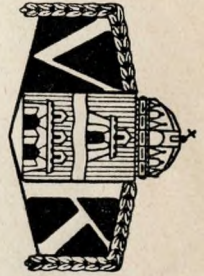
KIÁLLÍTÁSOK

„Pest-budai üvegek és porcellánok”

címen tanulságos és kedves kiállítást rendez a Fővárosi Történelmi Múzeumának vezetősége a Rózsa Miklós-Képszalonnban (V., Cziráky-köz). Egy szép iparművészeti anyaggyűjteményt látunk itt: üvegipari és kerámiás remekeket a korai kapitalizálódás Pestjének és Budájának életéből. A kiállítás első szektorában a honi kerámia-ipar és kerámikus iparművészet nagy forradalmárának, a Martinyovicsék társaságából is ismert Kuny Domokos 1785—1810 közt működő budai porcellángyárának legszebb mintaműveit látjuk: majolikás bonbonniereket, lányérmeket, tálakat, festett tojástartókat, rákos- és káposztalevél-tányérokat, tojástartókat, kancsókat, patikaedényeket, úgynevezett márcányfayanceokat és rózsásedényeket. A kiállítás második részlegében pesibudai üvegek és porcellánok gyűjteményét mutatják be a rendezők 1810—1885. évekből. E részlegből iparművészeti színvonalban első sorban a csehszarmazású Piesche József egykori (1841-ben Pesten meghalt) világhírű üvegvésznek mesteri munkái emelkednek ki.

A tárlat következő szektorában 1810—1872 közt készült pestbudai városképeket mutatnak be üvegen és porcellánon, részint alt-Wien csészéken és csészéaljakon, részint acélmetszeteken és kőrajzokon keresztül. E tárgyak szervesen illeszkedtek az empire-bútorok szobájába s a biedermeier-környezetbe s nagyjában egészében átfogó képet adnak ama Pest hőskoráról, amikor a városépítészetben határozottan és jellegzetesen uralkodott el a reformkorszak egészséges életfelfogása és újklasszikus stílusa, ellentétben a későbbi városkép álróneszánzsos és neobarokk habarcsaival. Ami pedig a legmegragadóbban világlik ki a kiállított anyaggyűjtemény dekorációjából és illusztrációiból: az egykori iparművészeinket — magyar és nem-magyar pestbudai művészeket egyaránt — a reformkor és a szabadságharc nagy eseményei és társadalmias élményei ihlették: Wesse-lényi árvízvédelmi munkái, az első gőzhajók, a Lánchíd, a Nemzeti Múzeum, a Nemzeti Színház, Széchenyi, a cenzura fejére taposó Kossuth, a szabadelvű és radikális klubok emlékei stb. Ez a kiállítás valóban kiemelkedik a néma múzeumi gyűjtés keretéből. Elevenen és meglevenítően oktat és gyönyörködtet.

Nagy Tibor

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztalványzás

Szerző:	Nagy Tibor	Tá	708
Cím:	Pest-budai üvegek és porcellánok	He	Rózsa Miklós Képszalón (V. Cziráky köz)
Forrás:	Népszó	Idő	1948
(Hely)	Budapest	Szenhely	
(Idő)	1948 dec.	Helyszám	
(Köt. v. fiz.)			
(Oldal)			

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8891